

ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΑ

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Λέκτορας Θεολογικής Σχολής Ἀθηνῶν

«Ἡ αὐγή μᾶς βρίσκει πλάι στήν κουρασμένη λάμπα νά γράφουμε ἀδέξια καί μέ προσπάθεια στό χαρτί»

ἐντυπώσεις καί σκέψεις ἀπό καλοκαιρινές περιπλανήσεις μας σέ χώρους, πού τούς φώτιζε ἄπλετα ὁ αἰγαιοπελαγίτικος ἥλιος. Σέ τοῦτο τὸ ὡραῖο φθινοπωρινὸ πρωί,

«... τὸ χῶμα κι ὁ χυμὸς τῶν δέντρων θά ὁρμοῦν ἀπὸ τὴ μνήμη σου γιὰ νά χτυπήσουν πάνω στό τζάμι· αὐτὸ πού τὸ χτυπᾷ ἡ ἄροχὴ ἀπὸ τὸν ἕξω κόσμo»,

καθὼς λέγει κι ὁ ποιητής.

Μνήμες, ἐνθυμήσεις, ἀπὸ τόπους κι ἀνθρώπους ζεστοὺς καί οικίους, πού σέ καλοσφρίζαν καί σέ ἀφηναν νά δεῖς τὸν κόσμo τους, τὸν πλοῦτο καί τὴ φτώχεια τους, τίς χαρὲς καί τίς λύπες, τὰ ζητήματα πού τοὺς ἀπασχολοῦσαν καί τὰ προβλήματα πού ἀντιμετώπιζαν. Μικρά, καθημερινὰ τίς περισσότερες φορές, ἀσήμαντα γιὰ μᾶς τοὺς ἀπέξω, σημαντικὰ ὅμως γιὰ ἐκείνους πού τὰ ζοῦσαν ἀπὸ μέσα. Ἄρα, σπουδαῖα κι ἄξια νά τὰ σπουδάσει καλὴς καί νά τοὺς παρασταθεῖ. Γιατί, τελικὰ, αὐτὰ τὰ καθημερινὰ εἶναι πού ἀπαρτίζουν τὴ ζωὴ μας καί μποροῦν νά γίνουν «ἐπιούσια» σὰν τὸν ἄρτον ἡμῶν, καί νά ὑπερβῶν τὴ στενοχώρια τῆς ἡμέρας πού ἤδη περισσεύει (βλ. Ματθαῖοι στ' 34).

Δῶρον ἄδωρον...

Τὸ τέλος τῶν Παρακλήσεων ἢ τῆς Θ. Λειτουργίας μᾶς ἔβρισκε νά κουβεντιάζουμε στό προαύλιο τῶν ἱ. ναῶν

Ἐνας κύκλος τοῦ καλοκαιριοῦ κλείνει.

Ἡ ὡραία Βολισσός, πατρίδα τοῦ παπᾶ Τρέχα.

μέ τοὺς ἐφημερίους μας καί ν' ἀκοῦμε τὸν πόνο τους γιὰ πιστοὺς πού δὲν πολυεκκλησιάζονται καί δὲν συντρέχουν τὴν Ἐκκλησία τους ὅσο θά ἔπρεπε. Ὅχι, ὅτι δὲν κρατᾶνε οἱ ἄνθρωποι τὰ ἥθη καί τὰ ἔθιμα ἢ δὲν κάνουν λειτουργίες καί ἀκολουθίες, ὅταν οἰκογενειακὰ γεγονότα τὸ ἀπαιτοῦν. Ἀλλά, νά, διαπιστώνουν κάποια ἔλλειψη γενικότερου ἐνδιαφέροντος γιὰ τὴν Ἐκκλησία. Παρατηροῦν ἀκόμα μιὰ μικρὴ ἀδιαφορία γιὰ τὸν παπᾶ καί τὴν ἐκκλησιά τοῦ χωριοῦ ἀπὸ τοὺς ντόπιους.

Αὐτοὶ πού ζοῦν στήν πρωτεύουσα καί παραθερίζουν στό χωριὸ ἐκκλησιάζονται πιὸ συχνὰ ἀπὸ τοὺς μόνιμους κατοίκους κι οἱ ἄλλοι πού ἔχουν ξενητευτεῖ ἄλλο καί στέλλουν χρήματα, ὅταν ἔχουν τὸν τρόπο τους, γιὰ νά ἐκπληρώσουν ἓνα τάμα πού ἔκαναν σὲ μικρότερη ἢ μεγαλύτερη ἡλικία στὸν Ἅγιο τους. Ὁ ἓνας ἀπαιτεῖ νά τοποθετήσουν μιὰν εἰκόνα πού ὁ ἴδιος παρήγγειλε ἀλλοῦ χωρὶς προσεννόηση καί ὑποδεικνύει μάλιστα καί τὸ μέρος πού θέλει νά ἀναρτηθεῖ. Ὁ ἄλλος παραγγέλει ν' ἀλλάξουν μὲ δαπάνη του οἱ ὡραῖοι παλαιὸι πολυέλαιοι, ὑψηλῆς καλλιτεχνικῆς ἀξίας, μέ ἄλλους νεώτερους, ἀκριβοῦς στήν τιμὴ καί παμπώδεις στήν ὄψη. Ὁ λόγος τοῦ παπᾶ δὲν εἰσακούεται κι ἡ πρότασή του τὰ χρήματά αὐτὰ νά χρησιμοποιηθοῦν γι' ἄλλες ἀνάγκες πέφτει στό κενό.

Οἱ συχωριανοὶ του, πού βλέπουν ἴσως τὴν ὀρθότητα τῶν ἐπιχειρημάτων τοῦ ἱερέα τους, δὲν πείθονται ἀπὸ τὰ λόγια του καί ἐνδίδουν στήν ἀλλαγὴ, μέ τὴν ἐλπίδα ὅτι ὁ πλοῦσιος συντοπίτης τους θά στελεῖει κι ἄλλα χρήμα-

τα, θά φτιάξει το δρόμο, θ' ανοίξει δουλειές. Κι αυτοί, καθώς καταλαβαίνετε, έχουν το δική τους, τους ενδιαφέρει ή «προβλεπόμενη» πρακτική του χωριού. Άλλά κι ο παπās, που κι αυτός θέλει την οικονομική ευημερία των χωριανών του, αισθάνεται παράλληλα ότι ο ναός είναι ένας χώρος αισθητικής παιδείας και φιλοκαλίας για τους πιστούς. Δεν μπορεί ο ίδιος να αγέχεται τέτοιου είδους συν-αλλαγές, στενοχωριέται και υποφέρει που τελικά δεν περνάει το δικό του και είναι υποχρεωμένος να θέσει σε δεύτερη μοίρα, στο πλαϊνό κλίτος του ναού, τους παλαιούς πλουμιστούς πολυελαίους.

Παιδεία φιλοκαλίας

Οι κάτοικοι, θέβαια, έχουν και άλλα όμορφα πράγματα να θαυμάσουν στην εκκλησιά τους. Όπως, για παράδειγμα, εκείνο το ωραιότατο με τις ξυλόγλυπτες παραστάσεις του τέμπλο, όπου άγγελοι σάλπιζον με τις σάλπιγγές τους την έλευση της Δευτέρας Παρουσίας. Το τέμπλο αυτό κοσμούν τέσσερις πολύτιμες εικόνες της περιόδου της Τουρκοκρατίας. Είναι οι εικόνες του Χριστού, της Παναγίας, του Αγίου Νικολάου, του Προφήτη Ηλία. Μαίναμε έκστατικοί μπροστά στην απλότητα των ιερών μορφών και την απαλότητα των χρωμάτων. Η έπισκευή των εικόνων άπασχολούσε σοβαρά τον παπά Βασίλη. Δεν έστεργε όμως να τις στείλει για συντήρηση. Η Αρχαιολογική Έπιτηρεία θα έπρεπε να στείλει ανθρώπους της επί τόπου γιατί πολλά συμβαίνουν... κατά τις μεταφορές. Ούτε πάλι ήθελε να προβάλει την αξία των εικόνων με την έκδοση ενός μικρού φυλλαδίου, χρησιμοποιώντας έτσι τις εικόνες σαν πόλο τουριστικής έλξης για τους ξένους να έπισκεφθούν το χωριό. Η περιγραφή θα έκανε γνωστή την ύπαρξή τους και θα άνοιγε την όρεξη σε τόσους αρχαιολόγους που κυκλοφορούν. Καλύτερα να φυλάει κανείς τις εικόνες του για να έχει τις μισές... Σ' αυτό συμφωνούσε κι ο κύρ Άνεστάσης, ο έπίτροπος. Κάτι πρέπει να γίνει, αλλά τί;

Ομιούντα: κι οι δύο πόσο ευεργετική ύπηρεξε για το χωριό τους ή παρουσία των Εικόνων. Πριν πενήντα χρόνια, όταν ήσαν μικρά παιδιά, είχε πέσει μεγάλη ξηρασία στον τόπο. Παρακλήσεις, λειτουργίες, προσευχές δεν έφεραν κανένα αποτέλεσμα. Ο Θεός ήθελε, φαίνεται, να δοκιμάσει την πίστη των κατοίκων. Τότε, στην άπελπισία τους, συμφώνησαν όλοι να κάνουν μια μεγάλη λιτανεία, που θα έφερνε κύκλο το χωριό, περιφέροντας τις τέσσερις αυτές μεγάλες εικόνες. Το θαύμα έγινε! Καταρρακτώδης βροχή πότισε τον διψασμένο τόπο. Οι κάτοικοι έτρεχαν να προφυλαχτούν. Οι ιερείς κι οι φάλτες προσπαθούσαν κι αυτοί να βρούν καταφύγιο για τους ίδιους και τις εικόνες που βράχηκαν, κι ακόμα φέρουν τις ύγρες συνέπειες εκείνης της απαντήσεως του Ουρανού στη μεσιτεία τους.

Μακάριοι οι εիրηνοποιοί

Άλλου, τα προβλήματα συνδέονται με άλλες τοπικές καταστάσεις. Συνήθειες στα πανηγύρια, αντιθέσεις της μιάς γειτονίας με την άλλη, που έχουν ως συνέπεια την άρνηση των κατοίκων της μιάς να λειτουργηθούν στην πανήγυρη του εορτάζοντος Αγίου της άλλης. Έτσι, ένα χωριό εμφανίζεται μοιρασμένο, κι ο παπās πώς να ενώσει τα διαστώτα; Πώς να γίνει ο εիրηνοποιός που

θα μονοιάσει τη μιά με την άλλη παράταξη; Πολλές φορές το κατορθώνει, άλλες πάλι φορές δυσκολεύεται. Όπως επίσης δυσκολεύεται να επαναφέρει σε τάξη «κακές» συνήθειες που χρονίζουν από παλιά, είτε αυτές συνδέονται με ιερά προσκυνήματα είτε με οικογενειακές παραδόσεις κατά την τέλεση ιερών ακολουθειών και ιεροπραξιών.

Ο ιερεύς, είναι εκείνος ο όποιος, μαζί με τα δικά του τα προσωπικά προβλήματα που άφορούν στην οικογένειά του, στην πρεσβυτέρα, στα παιδιά, στη μόρφωση και την άποκατάστασή τους, έχει να παλαίψει με χίλια δυο άλλα ζητήματα, οικονομικά, διαχειριστικά, κοινωνικά, πολιτικά, πολιτιστικά και μέσω όλων αυτών να καθοδηγήσει, να διαφωτίσει και να ποιμάνει τον Λαό του Θεού στους δύσκολους αυτούς καιρούς που ζούμε.

Σκίτσο Άλτα Άννα Πάρκινς.

Είναι φορές που δεν περισσεύει όπομνη για όλα αυτά, κι ο ιερέας λυγίζει κάτω από τα συγκεκριμένα προβλήματα που τον καταπιέζουν και τα άπωθει. Αισθάνεται μόνος, νοιώθει την ανάγκη μιάς δικής του διαπομπέσεως που όλοι του όφειλουμε. Η μορφή του Καλού Ποιμένου δεν του φεύγει από το μυαλό. Είναι έτοιμος να κάνει πάλι την προσφορά του, πέρα από κάθε νόμο προσφοράς και ζητήσεως, σε πείσμα αυτής της ά-δυναμίας του, που, τελικά, κάνει να φανερώνεται τέλεια ή δύναμη του Θεού (πρόβλ. Β' Κορινθίους ιβ' 9). Αυτή, όμως, ή έσωτερική πεποίθησή του, δεν τον άπαλλάσσει, όπωσδήποτε, από την υποχρέωση να παραμένει: ως ποιμένας ρεαλιστής στα σχέδιά του, να σταθμίζει με ακρίβεια πρόσωπα και καταστάσεις, να είναι μετριοπαθής στις έλπίδες του.

«Μέσα σε τούτα τα χωριά τ' άποδεκατισμένα πάγω σ' αυτό τον κάδο, ξέσκαπο στο νοτιά με τη δουνοσειρά μπροστά μας... Ποιός θα δεχτεί την προσφορά μας στο τέλος αυτό του φθινοπώρου»*.

* Οι στίχοι που χρησιμοποιήσαμε στο σημερινό μας σημείωμα είναι από το «Μυθιστόρημα» του Γιώργου Σεφέρη, ένοτητες Ε', Ζ' και Ζ', στην τρίτη έκδοση των Ποιημάτων του, Άθήνα, Έκδ. «Έταρος», 1961, σ. 54, 55, 57. Τις φωτογραφίες είχε την καλωσύνη να «τραβήξει» ο φίλος Γιάννης Ζαρταλούδης.